

NAŠ GLAS

Glasilo javnih namještenika u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

— Cijena u prodaji 1 K 50 fil. —
Naš Glas izlazi u tjednu svakog četvrtka.
Godišnja pretplata K 72.—
Polugodišnja „ 36.—
Četvrtgodišnja „ 18.—
Za inozemstvo dodati poštarinu. Oglasi po cjeniku.

— Цена у продаји 1 К 50 фил. —
Наш Глас излази седмично сваког четвртка.
Годишња претплата К 72
Полугодишња „ 36
Четвртгодишња „ 18
За иноземство додати поштарину. Оглasi по тарифи.

Uredništvo: Ljubljana, Rimska cesta št. 20/II. Rokopisov ne vrača, ako se ne priloži znamk. Dopise v latinici in cirilici sprejema le podpisane in zadosno frankirane. Rokopise je pošiljati samo uredništvu v Ljubljani. Hrvatske in srbske dopise je pošiljati le potom organizacij, ki so za vsebino odgovorne.

Upravištvo: Na naročila brez denarja se ne oziramo. Naročnina naj se pošlje po nakaznici oziroma položnici le v Ljubljano, Vodnikov trg št. 5/L. Tja je pošiljati tudi zbirke za naš tiskovni sklad.

F. Valda (Ptui):

Vtiski iz Beograda.

V dneh 5. do 8. oktobra t. l. se je vršila v Beogradu skupščina »Srbskega profesorskega društva«, na kateri se je ustanovilo enotno »Profesorsko društvo« za vso kraljevino. Skupščina se je potem nadaljevala kot I. kongres novega jedinstvenega društva. Slovence sva zastopala ravnatelj dr. Bevk iz Ljubljane in jaz. Imel sem prvokrat priliko, da spoznam našo prestolnico, se seznanim s tovariši iz raznih kraljev in dobim nekaj malo vpogleda v tamošnje razmere.

Prvo, kar me je presenetilo, so bila naša strankarsko politična nasprotstva v stanovskem strokovnem društvu. Kakoršno, je profesorsko društvo. V dolgih debatah se je napadalo in branilo delovanje lanskega odbora, ki je politično pripadal h komunistični stranki. Med tem je poseben odbor delegatov iz Srbije, Bosne, Dalmacije, Hrvatske in Slovenije pretresal in odobril pravila jedinstvenega društva. S temi smo stali pred skupščino. Ravnatelj

Stevo Marković iz Sarajeva, ki je bil izvoljen predsednikom kongresa ujediniteljskega društva, je dosegel, da se je končala brezplodna debata o preteklem poslovnem letu. Kongres je prevzel stanovske in solonske šolske vprašanja ter sklenil mnogo resolucij: o izenačenju plač v Srbiji in v novo osvobojenih pokrajinah, o pasivni volilni pravici, o ustanovitvi edinstvene organizacije vseh državnih nameščencev, o edinstvenem učnem načrtu za srednje šole, o izobrazbi srednjošolskih učiteljev itd. Ako se posreči, da se organizirajo po stanovskih strokovnih skupinah vse panoge javnih nameščencev in se združijo v močan »Savez«, ki bo obseval vse stroke in vse pokrajine, da se javni nameščenci odtegnemo vplivu političnega strankarstva, da se materialno in moralno dvignejo, potem bodo dani pogoji za konsolidacijo državne uprave in države same.

Začudil sem se velikemu številu profesorov na skupščini in poznejšemu kongresu: bila jih je skoro tretjina in so zelo živahno posegale v debato. Kolikor sem mogel presoditi, so pripadle večinoma h

komunistični stranki. V privatnem razgovoru sem zvedel, da so v Beogradu poleg 3 deških tudi 3 dekliške gimnazije. V drugih mestih, kjer je samo ena gimnazija, tvorijo deklice 30 do 50% dijaštva.

Slabo razvite so druge panoge šolstva: višjih osnovnih šol po vzoru naših meščanskih šol za boljšo izobrazbo produktivnih stanov sloh ne poznaio, gospodinjskih šol nimajo, strokovnih šol je malo, zato gre vse v gimnazije, ki pa, kakor se dozdeva, ne zahtevajo toliko kolikor naše vsaj v jeziki ne: 1. razred sloh nima drugega jezika, pač na se srbski jezik učijo, bolji kakor pri nas slovenščina, kolikor se more sklenati iz števila ur, ki so določene zani. Veliko je pomikanje učnih moči, zlasti v novo pridobljenih kraljih.

V ministrstvu ne poznaio naših razmer. Načelnik za srednje šole, prof. Milan Kostić nam je povabil k sebi, da se informira o našem šolstvu. Ministrstvo Prosveite je enonadstropna hiša s 5 okni v pročelju. Načelnikova pisarna je sobica z 1 oknom — kakor predsoba ravnateljske

LISTEK.

Fr. Uršič (Ljubljana):

Izlet po jajca.

(Konec).

Zdravka je res izšlo. Prijatelja sta se mu smejala. On je pa nevoljen vprašal še v tretji hiši. Tudi tam ni bilo nič. Odnosla jih je bila branjevka ravno prejšnji dan.

»Pa poidimo v ono vas, v Lipoglav, ali kako se ti že pravi! Tam dobimo gotovo kaj. Tukai je preblizu postaje.«

Šli so torej proti Lipoglavu. Pot jih je peljala skozi gozde. Bilo je ravno prav, ker je bilo prav vroče.

»Nesrečna vojska da se moramo zaradi nje tako mučiti!« omeni Zdravko.

»Prei si dobil doma na trgu, kar si hotel: še v hišo so ti prinesle ženske in še kako so pomiale! Zdat pa ne dobiš, če reš iskat, za drag denar ne.«

Tudi v Lipoglavu ni bilo pri prvi hiši nič. Pri drugi hiši so bili pa le srečni. Dobili so dve jajci: plačali so dve kroni.

»Bo že počasi! Kar v nahrbtnik z njima!«

Toda nahrbtnika ni bilo!

»O ti oresneti! Nahrbtnik sem pozabil v gostilnici.«

»Ne, v gostilnici ga nisi imel!«

»Torej sem ga pustil na železnici!«

»Nahballe je, če gremo kar dol v Šmarje, da poveš na kolodvoru, da si ga nozahal: ti ga bodo že poslali če ga ni kdo odnesel.«

»Prava reč, samo če bi bil moj: pa je izposojen.«

»Kar je to je! Kar poidimo! Čemu bomo kuovali jajca, če jih ni in če jih tudi nimamo kam dati, ako jih prav dobimo!«

In šli so naravnost navzdol proti Šmarju. Prišli so še mimo več hiš, a Zdravko ni hotel za jajca nič več povpraševati.

V Šmarju je prijavil Zdravko na kolodvoru svojo izgubo. Neki železniški uslužbenec je bil tako priazen, da je telefoniral v Grosuplje in v Novo mesto. Odgovor pa je prišel, da niso našli nikakega nahrbtnika. Če se najde, ga pošljejo s prvim vlakom v Ljubljano.

Zdravko podari železniškemu uslužbencu pet kron, da bo povprašal še tisti dan tudi pri gostilničarju v Grosupljem, ker se je vozil zvečer tja.

Upanje je torej še bilo, da se najde nahrbtnik, in naši trije znanci so šli zopet v gostilnico. Vlak je imel priti šele čez dve uri, bili so pa že utrujeni, lačni in žejni...

Pa na vse bi pozabil Zdravko, samo da bi dobil nahrbtnik nazaj. Prijatelja sta mu nagajala in se šalila. Ni mu ostalo drugega, nego da se je začel šaliti še sam. Nahballe ga je pa izšlo, če se je domislil, kaj noreče gospodinja, ki upa, da ji prinese poln nahrbtnik jajc!

Čez dva dni je šel potem v Ljubljano na kolodvor povpraševati po nahrbtniku. Našel ga ni nihče. Dobil je tudi dopisnico, odgovor gostilničarja z Grosupljega, da niso našli tam nikakega nahrbtnika. Zdravko je šel torej v prodajalnico in kupil najboljši nahrbtnik, ki je bil še na razpolago. Hribolazec R. je pa kljub temu trdil, da je bil prvi nahrbtnik lenši in boljši.

Zdravko je naredil nato račun. Železnica, gostilnica, telefon, nahrbtnik, železničar, to vse je znašalo 109 K. Za jajci dal 2 K: vse skupaj je znašalo 111 K. Eno jajce ga je stalo torej 55 K 50 vin.

Sklenil je, da ne boide nikdar več jajc kupovat. In tega sklepa se drži še vedno.

pisarne pri večini naših srednjih šol, v tej sobi je pisalnik in 3 stolci, omare nobene. Tudi minister naju je sprejel. Pisem samo o vtiskih, imel pa sem utis, da v centrali ne poznašo naše neznosne bede. Ko sva omenila potrebo dinarskih plač tudi za profesorje ter opozorila na anomalijo, da ima srednješolski profesor pri nas v začetku svoje službe vseh pretemkov za 4580 K na leto manj kakor ljudskošolski učitelj v začetku do konca službene dobe pa ta razlika naraste na 8215 K letno, je rekel: »Barem jedan nešto malo ima!«

Povdariti pa moram, da so naju povsod sprejeli pristržno, ne tako hladno kakor svoji čas na Dunaju. Slovenci smo v Beogradu še vedno na dobrem glasu kot ljudje, pri katerih vlada red in solidnost, dasiravno ne razumejo naših pritožb in nam jih včasih zamerijo.

Življenje je v Beogradu drago. Ako je človek navezan na gostilne, cene v dinarjih ne zaostajajo mnogo za našimi v kronah. Na trgu pa razlika ni tako velika. Vorašal sem mimogrede za ceno jaic, bile so 3 za 2 dinaria.

Z moralnim uspehom svojega potovanja sva bila prav zadovoljna, materialno na nam zdale ne morejo pomagati, tudi nima nikdo pravega zmisla: politika in volitve absorbirajo vse misli ministrov, ki so predvsem politiki. Zdale moramo stremeti za tem, da se zmanjša politični vpliv na nameščenje državnih uslužbencev, da dosežemo moderno službeno pragmatiko, da bo odločevala kvalifikacija in službena sposobnost. Zato pa je potrebna organizacija vseh državnih uslužbencev, ki bo ščitila vse skupaj in vsakega posebej.

FILIP KORENČAN (Ljubljana):

Besede — programi.

Vsi vemo, da se naš premeteni laški sosed kaj rad izraža v superlativah. Kar je pri nas le srednje dobro, je pri njem že *buonissimo* in *ottimo*; kar mi označujemo za slabo, je njemu še vedno dobro. Vsak človek in tudi narod ima svoje posebnosti in tudi mi Jugoslovani — mislim namreč

Nadzorniki.

Iz naših vrst so bili nadzorniki izšli, tovariši nam mili nekda člani vsi; a zdaj predstoinik le še v tovarišu živi: gorje mu, ki ne pleše tako, kot on veli!

Gorje mu, ki zaveda pravic se svojih le: trikrat gorje seveda, če terla jih za se; a kazni ga gorjupa brez dvoma doleti, če »rogovilež« upa za vse jih teriati!

Zato pa šola hira, saj učnih ni moči: počasi le umira, ko težko ranjeni. Ko io pa pokonali čez kratke bodo dni, na grobu s a m o v a l i bodo — nadzorniki.

v se naše državljane — ne delamo v tem častne ali nečastne izjeme. Smo namreč nekoliko presanguične narave in radi generaliziramo, ne da bi pomislili, da s tem večkrat škodimo sami sebi in državi sami. Nedolžna, krilata besedica nam v tem našem duševnem razpoloženju postane kar program: pademo no niti kakor pes do neorodani kosti ter jo dalje glojemo in obiramo tako, da se nam končno zobie skrhalo.

Menimo namreč besedi a v t o n o m i a ali s a m o u p r a v a, ki sta se v novelšem času pojavili kot načelnj krilatici na slovenskem obzorju: obsegali naj bi program vseh onih Jugoslovanov, ki dobro mislijo z našo državo tvorbo in žele nje nobložit in napredek. Imamo več političnih strank, ki so si v laseh za vsako mrvico nesporazumljenja, toda v načelu, kakšna boji Slovenija v prihodnosti, so si edine: samoupravna ali avtonomna, t. i. nekaka zedinjena Slovenija, ki je rodila po glavi našim lahkovernim prednikom pod komando habsburškega strica. Samo način, kako naj se ta bodoča avtonomna muzika proizvede v naši blaženi Jugoslaviji je pri naših strankah različen. Vseslovenska ljudska stranka pledira, kakor je soditi, za absolutno avtonomijo, ki naj bi se koncentrirala v znani hiši na Eleiweisovi cesti. Temu JDS oporeka ter kaže na zle duhove, ki so se nekda kotili v tej državni zgradbi in kateri duhovi bi se lahko povrnil v nečast in škodo našemu narodu. Parola demokratov je do sedaj bila precej časa menda centralizem in postojna fuzija tudi našega plemena v iak jugoslovanski narod.

Narava pa ne ljubi skokov in naš narod je ostal po dveh letih »jedinstva« še vedno oni malopotezni, toda čil narodič, ki se ne da kar čez noč pohrustati in preleviti v — breznarodni stvor. Tudi centralizem je pokazal svoje ostro ošničene roge in celo niega nastrastnejši označevalci so se v zadnjem času prepričali, da postane njega oživotvoritev na vsi črti gotova — poguba državi. Jeli so zato reterirali in v glavah se je pojavil nekdanji sen — samoupravne Slovenije. Prepričali so se le o — p o m e n u samouprave. Dočim želi »Slovenec« in njegova družba vsestransko avtonomijo, se demokracija bojuje za delno avtonomijo, ki jo označujejo z decentralizacijo.

Da so tudi socialisti navdušeni pristajši avtonomije, ni treba omenjati. Kie pa niso socialisti zraven, ako gre za stvar, v kateri bi tudi oni imeli svojo besedo? Našim »komunistom« bi pa bila avtonomija dobro došla, ako bi v njej absolutno vladali — oni. Borba se torej bide med absolutno avtonomijo in skromnejšo decentralizacijo.

Brba se suče okoli dveh besed, ki naj bi pomeniali cela programa! V čem naj bi obstajala absolutna samouprava, nam stranka, ki si jo je vzela za gesto, ne nove natančno. Izvajana do zadnje postelice bi pa popolna avtonomija Slovenije vodila naravnost v separatizem in v fevdalizem. Mora se torej naiti srednja pot, ki bi to preprečila, kajti pravi Jugoslovani si more zamisljati Jugoslavijo le kot enotno državo in ne kot konglomerat državic, ki bi državni voz vlačile vsaksebi ter bile vsaka zase bankrotne.

Decentralizacija pa ima za primero centralizem, katerega so se prenasitili toliko pristaši SLS kakor oni JDS in ne manj tudi socialni demokrati ter komu-

nisti. Centralizem se je pokazal kot pravi monstrum, ki je zastrnil vse naše trgovsko, industrijsko, obrtno, kmetijsko in tudi — uradniško življenje. Čeveli, v katerega so nas hoteli stisniti centralisti, je preozek in pretesen za naše razmaha navalene noge. Zakoni in uredbe, ki so veljale v nekdanji Srbiji, so preokorni in prenaivni, da bi se mogli tales quales prenesti k nam ter se tukaj kratkomalo uveljaviti. To bi tudi ne bil centralizem, nač pa navadno diktatorstvo, ki močno smrdi po — absolutizmu!

In vendar smo postojali tako: naši dični predstavniki so v svojem »jugoslovanskem« navdušenju videli srbijske zakone in uredbe, natisnjene v lepi cirilici in smatrali so vse to za pristno dobro in jugoslovansko blago, vredno, da se kratkomalo in nespremenjeno razširi na vso našo novosezidano domovino. Kar čez noč so sklicali ministrski svet in sklep je bil, da se ta in ta zakon razširi čez vse področje države. Na tak enostaven način smo v zadnjih dveh letih postali bogati na »novih« zakonih, tako: vojaški, carinski, monopolni, trošarinski itd.

Z zakonom smo dobili tudi uredbe, prilagojene na specialne srbijske razmere. Tudi te naredbe so se prenesle nespremenjene v novo pridruženo ozemlje, ker so kupili kožo, opasali so ji še — sedlo. In sedaj se nam zdi čudno, da gre trgovina pod zlo, da draginja narašča, da korupcija cvete, da ima verižnik pri nas zlata nebesa, da vladajo nestrokovnjaki in strankarske korifeje, da državljani plačujejo in plačujejo zmirom naraščajoče davke ter da zato lahko gledajo kako se njih predstavniki v Beogradu vihravo igrato z našo usodo. Sedaj, ko je ta prisrčeni centralizem s svojimi mističnimi priveski skoraj upropastil blagostanje vseh, — sedaj šele kličejo na pomoč — decentralizacijo!

Moti se na vsakdo, kdor misli, da bi decentralizacija bila res ona sila, ki bi mogla pomagati iz te zagate. Decentralizacija bi bila le preprosta obveza na globoko rano, iz katere vre živa kri. Niti v avtonomiji, niti v decentralizaciji ne moremo dobiti talizmana, ki bi pomagal. Volitve so pred durmi in naši »predstavniki« so se že preveč navadili nenodnega barantanja v Beogradu. Boje se za svoje stolce in voličem ponujajo besede — programe.

Poleg srbijsko-državnih zakonov — ki se no zaslugi teh predstavnikov uveljavljajo naredbenim potom v vsej Jugoslaviji, ne da bi se prei bili pazno preštudirali, ali so tudi umestni in izvedljivi, — obstoje tudi naravni in božji zakoni. Med temi je tudi oni zakon, ki veli: Kdor nosi enake dolžnosti, imei tudi enake pravice! Ali se ta zakon pri nas tudi enako pravično izvaja? Ali nas soloh vežejo zakoni, uveljavljeni z navadno diktatorsko naredbo?

Mnogo gorja nam je prinesel razupiti centralizem s svojo navlako okornih, zastarelih in neumnih formalitet; na milijarde lahko šteje škodo, ki jo je prinesla narodnemu blagostanju okamenela in prednotonna carina, kakor jo izvajalo carinski zakoni, ki sedaj veljajo. Toda »zakoni« so in se morajo izvajati do pičice kajti: pred zakonom smo vsi enaki! Tudi avtonomija in decentralizacija ne bosta v tem nič pomagala, ako se ne odstrani glavni vzrok. In ta vzrok tiči v bistvu stvari: v zastarelih zakonih in njihovi postopkih.

Nai bi se torej onustile besede — programi in posle da nai se stvari v srce. Dejni treba! Odločilni krogi so preveč — srbijski in nostranski, v svoje navade in zakone zaverovani. Ni torej upati od teh remedure, delani. Mi Prečani smo tem vsevednim krogom preveč »švabski« in morda »predomišlivi«. Tudi nas gledalo z nekako prezirljivo — nezauzno stlo, kakor bi le Srbijancu bilo mari za procvitanje države. Ker pa nosimo enake dolžnosti, imamo dosledno tudi pravico, da se nam enako — zauza. Le v tem vidimo izboljšanje sedanih žalostnih razmer, le delani potrebujemo dočim so besede — programi samo puhle fraze!

Dr. P. (Beograd):

Kongres činovnika i umnih radnika.

I po stoti put možda moramo da ponavljamo, da će činovništvo i umno radništvo u opšte imati samo onda uspeha i pomoći, ako se čvrsto organizuje. Do jedne čvrste organizacije može doći jedino putem obaveštenja i dogovora.

U celoi našoi državi izbijali na sve strane činovničke organizacije pored postojećih udruženja pojedinih profesija umnih radnika. Mnoge i ne znaju jedna za druge i rađe potpuno nezavisno jedne od drugih, i ako sve imaju iste potrebe i iste želje i volju. Do sad je oskudevalo jedinstvo u radu, oskudevala je jedna zajednička akcija svih, koja bi jedina bila u stanju, da postigne željene uspehe.

Najbolji i najsudbeniji je način, da se ovo postigne: saziv zemaliskog kongresa svih činovnika i umnih radnika, na kome bi se zajednički pretresla sva pitanja od opšteg interesa.

Izbori za konstituantu su na pragu, od njenog sastava i rasporedjenja koje bude u njoj vladalo prema činovništvu, koje je sa § 15. teško pogodjeno, mnogo će zavistiti pored ostaloga i sudbina umnih radnika i činovnika.

Ako se dotle činovnici ne budu udružili i opredelili, i ne budu u stanju, da uzmu učešće i utiču na događaje, mnogo što šta će se odigrati i bez njihovog pitanja i bez njihovog učešća i svakako na njihovu, kao i na opštu štetu.

Neosporna je istina, da naša inteligencija najviše predstavljena u činovništvu, u našoi zemlji naiidealnije misli, i možda zbog toga i naiviše strada. I ako u narodnom predstavništvu, koje će imati, da reši našu sudbinu ili da joj bar da pravac za dug niz godina, ne bude ono, što je naiidealnije ako u toj budu u većini ratni bogaraši, špekulanti i otrovani partizani bićemo mi sami krivi, što smo dopustili, da tako bude, i ako tako ne bi moralo biti, samo ako svaki bude svestan svoga poziva, a celina bude svesna svoje snage i prava.

Takav tedan kongres imal bi od prilike, da se bavi sledećim pitanjima:

1. da skupi na zajednički sastanak i razgovor sve udružene i neudružene umne radnike i činovnike;

2. da zajednički ispita stanje i položaj u državi i društvu umnih radnika;

3. da se izmenjaju misli o načinu, kako da se najbolje pomogne njihovom teškom položaju i njihovom opredeljenju;

4. da se sprovede jednostavna organizacija koja bi bila najbolje jamstvo, da se potrebne mere i poduzeća privedu u delo.

Kongres bi sastavljali delegati svih umnih radnika profesionalnih udruženja umnih radnika, činovnika, činovničkih potrošačkih zadruga, kao i grupe do sad neudruženih umnih radnika i činovnika pojedinih mesta ili okruga, koji broje najmanje 30 članova.

Prema tome bio bi ovakav dnevni red (referati): 1. O stanju i položaju umnog radništva u državi i društvu. 2. O činovničkom pitanju. 3. O organizaciji umnog radništva (statut saveza). 4. O potrošačkim zadrugama i njihovoj centralizaciji. 5. Predlozi i eventualia.

Savez umnih radnika, koji pokreće kao jedno od naihitnijih poslova saziv ovog kongresa, preuzeo je sve potrebne korake radi njegovog saziva u najkraćem vremenu.

Mnoga otvorena pitanja, koja se ili ne rešavaju ili se pojedinačno rdjavo rešavaju biće moguće, da se na kongresu reše onako kako je to ne samo u interesu činovnika i umnog radništva, već i u opštem interesu naše zemlje i naroda. Jer u našoi državi ne može biti mira i napretka, dok se ne uredi pitanje i ne zadovolje potrebe onih njenih pomagača, na kojima upravo počiva cela državna administracija i od čije ispravnosti i savesnosti zavisi pravilan rad i mieno funkcionisanje.

Ideja o sazivu opšteg kongresa je potpuno zrela, ona nagadja želje, svih i biće oduševljeno prihvaćena. Zbog toga što pre i što dostojnije predstavljeni pohaćamo na kongres, dok još nije dockan i dok nas nisu pretekli događaji!

S. (Sl. Gradec):

Dokladna diferencijacija med sodniki in finančnimi konceptnimi uradniki.

Ker je zadnja številka »Našega glasa« že otvorila polemiko o upravičenosti posebnih doklad za sodnike in se je oglašil v zaščito interesov upravnih uradnikov že neki uradnik politične stroke, čutim potrebo, da obrazložim javnosti če in v koliko bi bili upravičeni zahtevati takšne doklade tudi finančni uradniki. Z ozirom na odločnost razprave sit venio verbo!

Ko je še životarila stara Avstrija, se je večina naših juristov posvetila sodni ali odvetniški službi: finančnih konceptnih uradnikov in uradnikov politične stroke med Slovenci sploh nismo poznali. — Na Štaterskem je bilo menda 6—7 političnih uradnikov in 2 finančna konceptna uradnika. Domena teh slednjih dveh strok je bila rezervirana izključno za Nemce ki so znali najbolje varovati, v smislu zahtev nemških vladnih mogotcev, politično in finančno moč Avstrije. Sicer se pa naša mladina tudi ni hotela posvećati tem strokam v svesti si, da ostane tukaj vedno pod strogo kontrolo višjih in brez one samostojnosti, ki jo nudi odvetniški ali sodniški stan. Le tukaj se je hotel braniti slovenski jurist kolikor toliko večnih šikan nemških predstojnikov ki so grenili življenje političnim in finančnim uradnikom.

Prišel je preobrat! Nemški uradniki so odšli in nastala je praznosta v vseh strokah. Mladi juristi, ki niso bili zadovoljni dosedaj s svojo stroko, so se vrgli v razne

druge službe, ki so jim nudile več ugodnosti kakor dosedanja služba. In ker je politična služba slovela kot najbolje lepa in lahka služba (domena nemških aristokratov), se je polastila mladih juristov, konceptientov, raznih konceptnih praktikantov prava manija za lovom po tej službi. Vstopali so trumoma v politično službo vsi malkontenti drugih strok. Tako so zasedli knalno vsa mesta pri politični upravi toli mnogobrojno, da šteje danes n. pr. malo glavarstvo na deželi ki je imelo v Avstriji obično 2—3 konceptne uradnike, po 4 konceptne moči. Ker nismo razpolagali z zadostnim številom juristov, so ostale seveda druge stroke kakor n. pr. sodnija in financa, zelo slabo zasedene. Zlasti je trnela financa, ki je imela itak skoraj samo nemške uradnike in ko so odšli, je zazijala taka praznosta, da je sploh ne bode moč dolgo izpolniti.

Vzroki praznote pri finančni stroki so pač zelo mnogoštevili. Mladi konceptni uradniki so većinoma izstopili, ker so se mogli že po kratkem času službovanja prepričati, da je finančna služba zlasti pri okrajnih davčnih oblastvih izredno težavna, odiozna in vsled večnih sprememb in uvedbe novih finančnih davčnih zakonov, ki so nagromadili cele kupe novih poslov, neznosna. Davčna oblastva so obdržala isto število osebja po vojni kakor pred vojno, čeravno so se posli teh oblastev z ozirom na pridržanje eksistenčnega minimuma pri skrajni devalvaciji denarja pošestorili. Davčna oblastva, ki so imela pred vojno 1000 ceniztov (t. j. oseb, ki plaćujejo dohodnino), imajo danes 6000—7000 ceniztov, vojni davek, ki ga pred vojno ni bilo, povzroća dosti posla, novi srbski okovni pristojbinski zakon nalaga izredno mnogo manipulativnega dela, podpore, ki so bile vzete političnim oblastvom in vržene davčnim oblastvom, obremenjujejo osebe, da stoka in tarna, omaguje in odhaja izžeto kot limona iz finančne službe v drugo, zasebno službo ali pa v zdravilišća vsled prenapenjanja živcev. Izstopajo mladi in stari, a ne vstopa nihče. Vstopi le še tuintam kak aspirant, ki počaka dokončanje državnih izpitov in pokaže zopet hrbet financ. Pri velikosti področja deleg. ministrstva financ v Ljubljani bi moralo biti finančnih konceptnih uradnikov, oziraje se na bivši status finančnih direktij v Gradcu ali Trstu, najmanj okoli 150, nimamo jih pa gotovo niti 30.

Pomanjkanje osebja bi torej pri financi gotovo istotako opravićevalo slične doklade, kakor jih imajo sodniki. Osebe davčnih oblastev, ki dela najmanj 8—9 ur dnevno, sploh ne pride na dopust. Znano mi je, da sodniki vsaj kolikor toliko izrabljajo dopuste in imajo projektirano 7 urno službo. In kvaliteta dela? Priznavam, da je delo sodnikov vredno jurista in da se finančni uradniki večkrat ukvarjajo z upravnimi posli, ki ne zahtevajo visokošolske (juridične) izobrazbe. Taka opravila pa se najdejo tudi pri sodiščih. In končno mora biti za jurista najlepše in najlažje delo juridično, kjer plava v svojem elementu in je vsako drugo, jurista nevredno delo le prava morija za resničnega jurista.

O tem, katera stroka je v praksi lažja ali težja, more soditi le oni, ki je poskusil oboje. Pri sodnijah većinoma diktiranje zapisnikov in javne razprave, pri finančni upravi spisovanje zapisnikov brez pisarja, večno računanje, vpisovanje

davčnih zneskov, ki so postali rezultat stotine drugih števil v stotine raznih seznamov, izkazov itd., katere številke morajo biti v popolnem skladu z zapiski, knjigami, iznosi itd., ki jih vodijo davčni uradi in finančni računski oddelki. Jurist pri financij mora biti ne le jurist, nego mora biti tudi matematik in knjigovodja.

Kar pa dela službo pri financij najbolj neznosno, je značaj službe. Zlasti služba pri okrajnih davčnih oblastvih, ki morajo posvetiti v gospodarske razmere vsakega posameznika z električno lučjo, večno proizvedovati in stranke šikanirati s pomisliki, je tako odlozna, da jo more prenesti le človek najjačjih živcev. Vprašajte vsakega, ki pozna našo službo, trgovca, kmeta in uradnika, in rekel vam bude, da si želi biti vse prei nego finančni uradnik pri neposrednih davkih. Policijskega uradnika se bojijo zločinci, a kaj je temu za družbo zločincev? Finančnega uradnika pa se bojijo pošteni ljudje, vsi, ki imajo plačevati davke, utihnejo in bežijo, da ne izdajo svojih dohodnih in pridobitnih razmer. Finančnemu uradniku je napovedan najstrašnejši družabni boj kot. Upošteva vse te neznosnosti službe, so imeli finančni konceptni uradniki v službi neposrednih davkov svoječasno tudi poseben status, ki jim je zagotavljal neprijetno hitrejšo napredovanje pred vsemi drugimi.

O materialni strani finančnega uradnika bi bilo odveč govoriti. Uradnikom davčnih oblastev so odvzete vse komisije. Medtem ko sodniki vsaj deloma opravljajo uradne dneve, ali odhajajo na ogled na lice mesta, ko politični uradniki (ti celo večkrat v avtomobilih), vršijo proizvodbe sami in si tudi sami likvidirajo potne stroške, se je davčnim oblastvom odvzelo vse komisije in poverilo proizvodbe, ogleda itd. drugim organom (občinskim uradom itd.). Komisije ne vržejo finančnim uradnikom pri davčnih oblastvih letno niti kosmatih 300 devalviranih današnjih kron!!

S tem sem hotel dokazati, da je stan finančnih uradnikov, katerih zastopnik se do danes ni oglašil v zaščito njihovih interesov, najbolj upravičen zahtevati v materialnem oziru izjemno staljšče. V našem resortu je mogoča največja podkupljivost, katero se mora izključiti, če more ta okolnost sploh opravičevati večje doklade, od nas je odvisno, če s pridnim in neumornim delom pripomoremo državi do nekaj milijonov več ali manj.

Hotel sem s tem člankom opozoriti na težave našega stanu, ne odjedati doklad onim, ki se imenujejo že beati possidentes ter opozoriti mlade juriste, ko stopijo po studijah kot Herkules na razpotje, da ne krenejo na levo, v finančno službo tako dolgo, dokler se temu stanu ne da delu primerne plačila.

Uspeh sodnikov nam bodi v dokaz, da se more doseči izboljšanje gmočnega položaja le potom složne organizacije, ki naj nam bode tudi sredstvo v dosegu cilja.

Kdo je kriv draginje?

Janko Jovan, ki je bil načelnik prebiranjevalnega urada v Beogradu, trdi, da je kriva draginje v prvi vrsti vlada. Jovan piše:

„Draginja se pojavlja danes celo v onih predmetih, katerih imamo sami dosti, da, v izobilju, pojavlja se na zlasti draginja v vseh predmetih, na katere je

vdarjena državna trošarina in monopol-ska taksa. Vzrok, da se je podražilo žito, je v prvi vrsti kriva vlada sama, in sicer iz dveh vzrokov. Prvi razlog je, da se rošenja valutnega vprašanja niti ne dotaknem, način, kako je vlada nabavljala svoje potrebščine. Centralna uprava je baš takrat, ko je padla cena žitu na 5 K in celo izpod te cene, naenkrat prišla na dan s ceno 7 K 20 vin. Po tej ceni je država pokrila prvi sklep, ki ga je napravila z Avstrijo. Drugič se je vlada pojavila kot kupec na trgu, in sicer v svrhu nobilitanja draginje. Pobilala pa je draginjo na način, da je plačevala koruzo po 4 K 80 vin. fr. Bos. Brod v času, ko je stala koruza v Bački 3 K do 3 K 20 vin. Kakor prvič Centralna uprava, tako je v tem slučaju ministrstvo za prehrano dalo spodbudo za dviganje cen. Danes ponuja ministrstvo za prehrano drago kupljeno koruzo pokrajinskim aprovizacijam, ki jo pa odklanjajo. Drugi vzrok draginje je bilo dovoljenje prostega izvoza živil, in sicer v toliki meri, da je podraženie moralo avtomatično slediti. V času, dokler izvoz ni bil dovoljen, je stala cena pšenice 6 K do 6 K 50 vin., ki je pa takoj po dovoljenju izvoza počela rasti, dokler ni dosegla viška 9 K 60 vin. Vlada je motivirala dovoljenje izvoza z dobro letino, in sicer je bila pri tem merodajna statistika finančnega ministra. Ta statistika je bila naivna in ne resna. Tudi v tem slučaju je vlada kriva podražjenja vsled nepoznanja pravega položaja. „Sredstvo za pocenjevanje vidi Jovan edinole v zabrani ali vsaj skrajni vtesnitvi izvoza dokler se ne preskrbimo sami“. Z vtesnitvijo izvoza bi morale cene avtomatično brez maksimiranja padati. A ni upanja, da bi ga vlada sprejela, ker finančni minister temu ne bi pritrdil. Da pa je zabrana izvoza uspešno sredstvo, se vidi že iz tega, da je pričela padajoča tendenca že pri pojavi, ko Nemci niso dobili dosti vlačilcev (šlepov) in za nekaj dni nakup vstavili. Ako bode vlada sedaj določila maksimalne cene, se bo zopet pričela živahna zakotna kupčija: imeti bomo nizke cene brez blaga, a pod roko se bode dobilo dosti blaga, toda po visokih cenah. Sredstvo maksimiranja cen žita se ne bo obneslo v boju proti draginji. Določbe o kazenskih ukrepih glede pretiranega zaslužka bi morale biti za vso državo enake. Težavo dela pri tem srbska zakonodaja, ki je ni lahko spraviti v sklad z našo. Favoriziranje zadruge in javnih aprovizacij je pozdravljati, a ni upanja, da bi država pri obstoječih finančnih stiskah mogla kaj uspešnega ukreniti. Glede voznih tarifov stoji finančno ministrstvo na stališču, da v nikakem slučaju ni misliti na znižanje. Prav tako ni upanja na kako finančno pomoč zadruham, ker vlada že svoje redne izdatke s težavo krije. Namen vlade vpeti prisiljeno združništvo za uradništvo, pa ne bo imelo uspeha ter menda vlada danes sama že uvideva, da je bila njena tozadevna namera prenašljena. Težko je dati vladi svet, kako pobiti draginjo, ako zamuje sredstva, ki bi mogla imeti gotove uspehe.“

Tako piše Jovan...

Komur ni mogoče svetovati, mu tudi ni mogoče pomagati. Vprašali bi pa: Kdo je imel dobiček, da je Centralna uprava žito dražje kupovala? Kdo v ministrstvu za prehrano je imel korist, da je koruzo preplačal? Komu koristilo naivne statistike? Kdo izdala izvoznice na škodo dr-

žavijanov? Zakaj se tem manipulacijam radikalno in energično ne upro pošteni nar. predstavniki? Saj vendar niso prav vsi izvozniki! — Kdo hoče še nadalje zaslužiti ter se upira zabrani ali vsaj skrajni vtesnitvi izvoza? Vlada, ki z dvema prstoma daje, a z obema rokama laza i temlie vlada, ki topo gleda korupcijo v upravi in najnesramnejše odiranje konsumentov, je največja nesreča v naši državi in skrajni čas je, da se v Beogradu na najvišjih mestih pomete z najbolj grobo brezovo metlo. Če se to ne zgodi takoj po volitvah v konstituanto, se bojimo, da bodo obupani konsumenti prisiljeni, poseči po — še radikalnejšem sredstvu!

Revidirajte in modernizirajte!

Prejeli smo od odlične strani dopis, ki pravi med drugim:

Pritožbe proti poslovanju naših carinarnic so postale, žal, stalna rubrika v naših listih. Svoji vzrok pa imajo dostikrat v tem, da občinstvo ne pozna dovoli carinskih predpisov in vsled tega zvrčakrivo na o r z a n e tudi tam, kjer ti samo izvršujejo, kar jim je zaukazano v zastarelem carinskem zakoniku in drugih ne vedno ravno srečnih, za carinarne pa ravno tako obiljatornih določbah. Naša publika tudi ne upošteva dovoli da je srbski carinik vzgojen v tradicijah — ne neslavnih! — carinske voine proti avstro-ogrski monarhiji in da ga vso finančno-politična preteklost Srbije, kjer je carina vedno igrala odločilno vlogo v budžetu, zapeljuje k strožjemu izvaianju predpisov, kakor smo bili vajeni pod prejšnjimi režimi.

To so momenti, ki bi opravičevali, da t a k t i k o svoje kritike spremenimo. Zlasti li moramo odvzeti osebno ost! Naš lastni interes nam to naravnost veleva, ker je očitno da napadi, ki jih prizadeti subjektivno občutijo kot krivico, razmerja ne bodo izboljšali, marveč le še poslabšali. Stvar je tudi politično tem večjega pomena, ker srbski uradniki v svoji historično razumljivi, da si napravim našemu občinstvu neopravičeni nezaupljivosti v vsaki ostrejši besedi slutilo izraz plemenskega nasprotstva in v tem smislu naravno informirajo tudi beogradske kroge.

Da se kritikovani gospodje pri carinarnah ne potrudijo spoznati nas bližje, ni v redu: gospodje pa žive z boljše stvari vredno doslednostjo v svojem svetu, morda baš zato, ker ih s svojim nastopom nehote tudi mi sami potrjujemo v njihovih domnevah.

K temu dopisu dostavljamo:

Sedanja carinska uprava v naši državi je vobče nedostajna, malopotezna, krivična in včasih celo koruptna. Proti tem lastnostim ki se polagoma in vedoma spreminjajo v gotov sistem, se odkrito bojujemo z pajoštenetšim namenom. Tudi neoporečno zmožnejši slovenski in hrvatski carinarii se postavljajo v kot kakor nerabna žara: na njih mesta se pošiljajo ukazom mlajši in nesposobnejši carinarii ki prvim ukazujejo in drve kvalificirajo: pri carinarnah se imenuje nešteto carinikov, ki o carini toliko pomnule, kakor Turek o kršćanstvu.

In vlada nai vendar končno spozna, da se mora zastareli carinski zakon temeljito revidirati in modernizirati. Iz legite pritožb, ki prihajajo v Beograd že skorai dve

leti in ki tvorijo že nov Eifflov stolp, bi morala generalna direkcija vendar že razumeti, da je v jugoslovenskem carinstvu marsikaj gnilega in državi in državljanom sila škodljivega.

Zakaj se ne skliče anketa prvih strokovnjakov SHS, da mirno, trezno in složno na podlagi dosedanjih izkušenj pretresejo zastareli carinski zakon? Ne trma, nego delo za napredok nas reši. Idealen Jugoslovan ni oni, ki pravi »amen« na vse, kar se izkuha kiersibodi v Beogradu, nego oni, ki dela za razvoj in napredok. Jugoslavija je prostrana in menda ni potrebno, da je vsak njen podanik tudi pristaš radikalcev. Krivica pa je vendar krivica, nerodnost ostane nerodnost, četudi nam jo prizade ne večji in idealnejši Jugoslovan — radikalec.

Železniški promet pri tem grozovito trpi, ker so železnice prisiljene skoraj vsak teden ustaviti ali vsaj omejiti svoj obrat: trgovski in industrijski krogi so polnih ust pritožb proti tem nezaslišanimostim: vse obsoja to srednjeveško postopanje pri carinarnicah: ki preči ugonobiti našo podjetnost našo obrt, naše blagostanje: deputacija se vrsti ena za drugo proseč odzmoči. . . To so dejstva, ki se ne dajo utajiti.

Mi smo izgubili že vso vero in zaupanje v merodajne kroge in v one osebe, ki so že nešteto krat intervenirale pri njih, da se vendar odpomore tej kalamiteti. Da so ogorčeni in nezadovoljni ne samo vsi slovenski in hrvaški carinarji vsled paševanja generalne direkcije carin, temveč tudi vsi oni krogi, ki imajo opravka s carinaricami to je resnica, ki kriči do neba. Teh žalostnih razmer pri naših carinarnicah ne odpravi nikaka »kulturna in družabna zrelost«, niti »dostojnost kritike«, pač pa edino — energična remediura. Odločujoči krogi naj bi vendar uvideli pogubnost svojih odlokov, s katerimi dajejo vselej prednost enemu plemenu, a odrivajo in v nič devalo druga dva kompacirenta.

Gotovo je v carinski upravi marsikaj graje vrednega. In kar je res graje vrednega, smo vedno grajali, še grajamo in bomo grajali. Na odločujočih krogih je pa, da odpravijo dosednji sistem in svojo trmo ter pripoznajo tudi Slovencem in Hrvatom nekoliko dobre volje, sposobnosti in vere, ki to sami zase zahtevajo. Non credimus in verba magistrorum, temveč zahtevamo faktov in modrih dejanj, kakor se pristoi moderni in demokratični državi. Kadar bodo odločujoči krogi svoje postopanje uravnali po teh občini željah, prenehajo tudi kritike, pritožbe, rekriminacije itd., ki jih sedaj kar mrzoli. — in nemočici postanejo med nami tudi razni »mučeniki« . . .

Slovenski obrtniški kongres in carinstvo.

Dne 5. septembra 1920 na kongresu v Celju zbrani načelniki slovenskih obrtnih združenj in obrtnih društev so se po temeljiti poročili in obsežnih debatah zedinili na »Celjski obrtniški program«, ki zahteva glede carine in carinarnic sledeče:

Nuino je treba prijeti na vseh carinskih postajah, kjer se to ni že zgodilo, s stavbo skladišč. Število rutiniranega uradništva, ki oskrbuje deklaracijo carinskega blaga, je treba zvišati. Carinska služba se naj organizira v modernem duhu. Za Slovenijo želimo slovensko carinsko uradništvo, ker se srbski uradniki

prekrevito držijo danes nemogočega starega srbskega »šimelna«. Zelo bo olajšala carinsko postopanje objava carinskih naredb v slovenskem jeziku, ker bi ž nio bilo onemogočeno iz neznanja srbohrvaščine izvirajoče poljubno tolmačenje carinskih predpisov. Nuino priporočamo izdajo prototrebne carinskega komentarja. Zahtevamo revizijo zastarele srbske carinske tarife. Carina za uvoz obrtniških pripomočkov naj se odpravi. Za naredb, ki obtežujejo carinski promet je določiti prekluzivni rok najmanj 14 dni po objavi v Službenih novinah. Zaseguranje tujih valut dela obrtnikom mnogo nepravilnosti in ovira preskrbo z obrtniški potrebščinami. Da se odstrani ta ovira prometa z in zemstvom, naj se proglasi naša valuta za zdravo in izplačljive protivrednost v naši valuti.

Štedite z električno razsvetljavo!

„Naprej“ 2 dne 14. oktobra 1920 piše:

Tak razglas je izdal nedavno mestni magistrat in tudi kaže, da ga hoče izvesti. Na včerajšnji občinski seji je pa vložil občinski svetovalec Kocmur interpelacijo na gospoda podžupana glede napeljevanja električnega toka v uradu delegacije finančnega ministrstva v Ljubljani. Interpelacija, ki je povsem upravičena s stališča štedenja z električno lučjo in s stališča bolj racionalne oddelitve delovnega časa z ozirom na sedanji socialni položaj, se glasi:

„Vsled sklepa občinskega sveta je izdal mestni magistrat nedavno tega stroge odredbe glede štedenja z električnim tokom. Tozadevni razglas opozarja med drugim tudi na to, da je razsvetljava pisarniških prostorov ob večernih urah prepovedana sploh, ter apelira na vse merodajne oblasti, da upoštevajo to prepoved in dajo s tem dober zgled ostalemu prebivalstvu.

Imamo pa primer, v katerem se ta apel ne upošteva. Od zanesljive strani sem namreč zvedel, da je skoro istočasno, ko je izšel omenjeni razglas, mestni magistrat v protislovju s sklepom občinskega sveta dovolil delegaciji ministrstva financ v njenih uradih razširjenje dosedanje naprave za električno razsvetljavo.

Ne bom se dosti motil, če rečem, da je finančna delegacija le radi komoditete nekaterih višjih gospodov, ki jim je neprijetno prihajati zjutraj ob 8. v urad pred kakim pol letom dotlej veljavne uradne ure od 8. do 14. za finančne oblasti na lastno pest sistirala in uvedla delne uradne ure od 8. do 12. in od 15. do 18.

Kolikor sem mogel dognati, je težko prizadeto uradništvo in uslužbenstvo, ki je po večini navezano na postranski zaslužek — zelo mnogo jih stane radi po manjkanih stanovanj tudi daleč zunaj mesta — bilo odločno proti, in tudi nekatere javne korporacije, kot trgovska in obrtna zbornica, denarni zavodi itd., so protestirali proti tej preuredbi uradnih ur, ki so povsod drugod enotne, t. i. od 8. do 14.

Toda vsi ugovori, pritožbe in pomisleki so bili zaman. Razsodni človek bi mislil, da bo fin. delegacija vsaj sedaj, ko prihaja zimski čas, uvaževala težavni po-

ložaj mestne elektrane in uvedla uradne ure tako, da se bode uradovalo ob dnevnj svetlobi.

Toda ne! Finančna delegacija je prosila — kakor rečeno — za razširjenje električne naprave. In dočim so celi mestni deli največkrat zaviti v pravo egiptovsko temo in se najunpravičeneje prošnje strank zavrača, je magistrat ugodil prošnji finančne delegacije.

Vprašam gospoda podžupana, kako more zagovarjati to nekonsekventno postopanje, da se je dovolilo finančni delegaciji zvišano uporabo električnega toka, ko vsi drugi uradi izrabljajo za uradovanje dnevno luč, in ali je voljan ukazati, da se napravi konec dosedanj nezaslišani potrat električnega toka v poslopiju finančne delegacije?

Na interpelacijo odgovori gospod podžupan na prihodnji seji.

Ta interpelacija govori mnogo. Najmanj pa pove to, da imajo gotove oblasti zaprta ušesa za trpečega slovenskega uradnika, dočim imajo odprte roke in odprto srce za svoje nemške brate. — Afera Langof . . .

Vestnik.

Plače državnih uradnikov in uslužbencev. Dne 15. oktobra je bila seja narodnega predstavništva, na kateri je stavljal posl. dr. Gavro Manojlovič vprašanje ministrskemu predsedniku glede plač državnim uradnikom in uslužbencem. Želel je, da se izenači in pravilno razdeli plača javnim nameščencem po vsej državi. Ministrski predsednik je zatrdil, da se je vlada zavzela in da se še zavzema za državne uslužbence, da jim ne bo treba vsak trenotek misliti na obstanek svoj in svoje družine z ozirom na to, da vsak dan narašča draginja. S tem vprašanjem se je bavil ministrski svet ne samo na posebnih sejah, nego je odredil tudi posebno število svojih tovarišev, ki so proučevali izključno samo to vprašanje in so uspeh tega proučevanja predložili ministrskemu svetu. Za to vprašanje se bo zavzela vlada tudi nadalje in se potrudila, da zadovolji vse zahteve, seveda v mejah možnosti. Uradniško vprašanje se ne more urediti naenkrat in v naglici. To vprašanje je smatrati za bistven del splošne državne uredbe in ga je mogoče rešiti racionalnim potom šele tedaj, ko bo postavljena podlaga in osnovni temelj naši državi: ko bo dobila naša država svojo ustavo. Upamo, da se to kmalu zgodi. Treba je uvideti, da se od naše države samo zahteva, da se ji pa zelo malo. Treba je, da skupno delujemo na to, da bodo take zahteve kolikor mogoče zmerne, da bi bilo državi omogočeno, poleg ogromnih žrtev, ki jih mora nositi, tem zahtevam dovoljti. Na drugi strani pa je treba naziti na to, da državljanj ne bodo mislili, da skrbimo za en del naših državljanov mnogo bolj kakor pa za ostale. Vlada bo posvetila temu vprašanju največjo pozornost z željo, da zadovolji opravičenim zahtevam uradnikov.

Draginske doklade poštini odpravnikom in uslužbenskemu osebju pri razrednih poštinih uradih so sledeče odmerjene: 1. Od prvega oktobra t. l. dalje pri nadajo odpravnikom nove doklade v razmerju, kakor so im bile odmerjene v začetku, to je kvalificiranim po shemi a).

in nekvalificiranim po shemi b). 2. Polpolno zaposlenemu uslužbenemu osebju pripadajo doklade po shemi b). 3. Nepopolno zaposleno osebje bo dobivalo od tega dne dalje trikratne, do sedaj uživa-ne doklade.

Je li to mogoče?

Najslabši med najslabšimi v gmotnem oziru so gotovo užitninski uslužben-ci v Sloveniji. Lahko pa trdimo, da tudi najpotrpežljivejši med potrpežljivimi. Službeni prejemki teh trpinov so od pričetka vojne, odkar se je pričela draginja, odkar se je skoro vse človeštvo zaljubilo v mamon, tako sramotno majhni, da se nihče več ne čudi izmozganosti užitninskih uslužbencev. Nikdar niso bili ti ljudje primerno plačani, če so prav donašali svojemu gospodu sijajne dobičke, toda tako slabo pa še tudi ne, kot sedaj. Pred meseci se je o njih že precej pisalo. Pri-zadeto gospodo je kljub njeni trdosrčno-sti in svetemu birokratizmu postalo sram. Dali so vendar 100% poviška poleg lepih obljub, a obenem so zavijeteli bič nad polživimi škeleti užiti, uslužbencev: „Molči-te, sicer vas pahnemo na cesto! Vi niste nikamor dodeljeni, zato tudi nič prositi ne smete, še manj kaj zahtevati!“

Trdno smo verovali na uresničenje tolikokrat ponavljane obljube: z enotno ureditvijo užitninskega davka se urede tudi prejemki uslužbencev. Prišla je nova trošarina, pred njo in ž njo zopet večja draginja. Podpisana je naredba o novih draginjskih dokladah za ukazne in ne-ukazne državne nameščence. Nestrpno je vsak javni nameščenec čakal te naredbe. Toda grozno presenečenje! „Naš Glas“ št. 41 pravi, da mi tega poviška nismo deležni, službeni prejemki pa niso še končno urejeni. Je to mogoče?! Kaj nas čaka? Zima trka na vrata, drv ni; obuvalo raztrgano, za novo ni denarja; obleka razdrpana, lonec prazen, kaj bo? Dela, hvala Bogu pa dvakrat toliko kot prej.

U III. 423/20

7

V imenu Njega Veličanstva Kralja! Maks Dachs

roj. 5. septembra 1890 v Ljubliani, prist. tje-kaj, vdovec, nadstrojnik Učiteljske ti-skarne in odgovorni urednik „Našega Glasa“ v Ljubliani, Florijanska ulica 33, nekaznovan, je kriv, da je zanemaril kot odgovorni urednik v Ljubliani izhajajoče perijodične tiskovine „Naš Glas“ dolžno pazljivost, vsled česar je izšel v nave-denih tiskovini v št. 23. iz leta 1920, proti zasebnemu obtožitelju dr. Ante Mudri-niču, tajniku delavske blagajne v Zagre-bu, članek, ki tvori pregrešek žaljenja časti in je s tem zagrešil prestopok v smislu člena III zakona z dne 15. okto-bra 1868 št. 142, in se obsodi po št. 5. drugi odstavek navedenega zakona na petdeset kron denarne kazni, za slučaj neizterljivosti pa na 5 dni zapor, po § 389 k. p. r. v povračilo stroškov ka-zenskega postopka in izvršitve kazni, po § 39. tiskovnega zakona pa, da objavi to sodbo v „Našem Glasu“ v 14 dneh po pravomočnosti sodbe na mestu, kakor so izšle žaljivke. Okrajno sodišče v Ljubliani odd. III., dne 29. septembra 1920. Avsec.

Pa naj bo, ne bojimo se dela, saj smo za-to da delamo, toda jesti tudi hočemo, se obuti, obleči; od samega dela še ni nikdo živel in tudi mi ne moremo. Ne prosimo, ne zahtevamo razkošja, temveč življenja, življenja kot ga ima vsak naj-navadnejši delavec. Stan sam nam na-laga dolžnost, vestnost in pravičnost. Vsak človek na svetu ima svoje dolžnosti in tudi pravice. Kako to, da bi ravno užit-ninski uslužbenci imeli samo dolžnost, ne pa pravice? Vsakemu svoje in nam pra-vica za življenski obstanek.

Stanovska društva, na delo za naš pošteno zaslužni kruhek! Kdo od nas ne mora delati od jutra do večera vnanjo službo bos in raztrgan, zvečer v temi opravljati pisarniško delo, pozimi v neza-kurjeni sobi spat z družino, ako služba zahteva, prenočiti zunaj in sam plačati prenočišče, obenem pa še doma stanova-nje, kakor se to zahteva od tovarišev na bivšem Štajerskem?

I—n.

Hranilni in posojilni konsorci v Ljubliani je, kakor znano, sprožil in započel velikopotezno akcijo za razdolžitev urad-nikov v Sloveniji. Ubati je da dobi v naj-krajšem času potreben kredit od države. Uspešno na bo mogel izvrševati svojo vi-soko zadačo le ako ga bodo podpirali po-samezniki, člani njih organizacije in vsa javna oblastva, kojih organi smo itak urad-niki sami. Pozivljalo se torej vsi javni na-meščenci na množobrojen pristop. Zado-šča navadna dopisnica z natančnim naslo-vom in navedbo se li hoče prenisati en delež po 100 K naenkrat, ali ga hoče vpla-čevati mesečno po 10 K. — Pričakuje se, da se bo uradništvo odzvalo tudi z več deleži. Ko dobi konsorci dopisnico, ki služi obenem kot pristopna zjava, odpoš-lje novemu članu primerno število čekov. Doleži se obrestuleto. Naivnejša dolo-čila društvenih pravil se bodo v izvlečkih objavila svoečasno v „Našem Glasu“. V slučajih ko je treba dati odgovora ali po-jasnila, naj se pismu prikloni znamka za odgovor!

Hranilni in posojilni konsorci Ljubliana.
Gradišče št. 15.

Društvo finančne straže na Sloven-skem. Ker so prejemali iz Bosne došli to-variši, vključ temu, da so šteti že v naš status, še vedno one plače, ki so jih imeli prej v Bosni, je prosilo naše društvo dele-gacijo ministrstva financ v Ljubliani, da bi ministrstvu predlagala, naj se priznao tudi tem tovarišem od dneva njih prihoda tu-sem one plače, ki jih prejemajo ostali tova-riši v Sloveniji. Ministrstvo je tej prošnji v toliko ustrezalo, da je dovolilo, naj se iz-plačujejo tem tovarišem od 1. oktobra 1920 dalje vsi službeni prejemki v oni izmeri, v kateri bi imeli v slučaju da so že od dneva vstona v finančno stražo službovali v Sloveniji.

Poljoprivredni fakultet. Na beograd-skem univerzitetu osnovan je poljopri-vredni fakultet sa zasebnim odsjekom. Upis djaka vršit će se u isto vrijeme i pod istim uslovima, kao i za ostale fa-kultete. Nastava na poljoprivrednom fa-kultetu trajat će četiri godine. Njegovi svršeni diaci dobivat će diplome kao di-plomirani inžiniri poljoprivrede i diplo-mirani inžiniri šumarstva.

G. Ante Grafenauer, sod. oficial v Vranskem nam je poslal za tiskovni sklad od prvega prejemka novih dnevnic zne-sek 50 K. — Iskrena hvala g. tovarišu!

Ostale g. tovariše-naročnike pa prosimo, da pri tej priliki posežejo do poslanih jim noložnicah in nam nakažejo vsaj naroč-nino.

Uprava,

Na naslov nadzorstvenih oblasti! Običaj in pa predpis je, da se plače, v slučaju da pade 1. na nedeljo, izplaču-jejo na dan 31. odnosno 30. Letos pa pade 31. oktober na nedeljo, a 1. pa na pone-deljek in je ta dan praznik „Vseh svet-nikov!“ Zelo umestno bi tedaj bilo, da se v očigled dejstva, da sta dva praznika kar skupaj in to na zadnjega in prvega, da se vse plače nakažejo že tako, da bodo percipijentje iste lahko dobili že 29. ali 30. izplačane. — Pri nekoliko dobri volji in susretljivosti odstrani nadzorstvenih oblasti bi se to dalo vsekako brez no-sebnih težkoč izvesti in pač marsikate-remu javnemu nameščencu bo s tem vrlo pomagano, da ne stoji o priliki teh dveh praznikov — prazne kese! — Prosimo! — Bis dat, quo cito dat! — Veritas!

Manufaktura v „Samopomoči“. Po posredovanju gospoda poverjenika za pravosodje je nakupila ljubljanska „Sa-mopomoč“ okrog 14.000 metrov pravega brnskega sukna za jesenske in zimske, moške in ženske obleke in v 37 vzorcih. Cena blagu je 180, 210, 220 in 240 kron za meter in po kakovosti, ki je razvidna iz vzorcev. Podeželne in vse mestne „Samopomoči“ naj blagohotno takoj ob-veste člane svoje zadruga o tej akciji, sprejmo naročila ter jih pošli v Ljublja-no najkasneje do 15. novembra t. l. Pri naročilu zadostuje navesti številko vzor-ca. Vsakemu naročilu je priložiti primer-no naplačilo. Radi olajšanja poslovanja je želeti, da se blago plača naprej ali vsaj ob prejemu po povzetju. Vendar je pri-pravljena ljublj. „Samopomoč“ dovoliti aktivnim uradnikom odplačevanje v ob-rokih, ako izpolnijo in ako se uradno po-trdi izjava naročnika po vzorcu, ki sledi. Uradni predstojnik dotičnega nameščen-ca naj pritisne na izjavo tudi uradni peč-at. Najvišji kredit znaša 3000 kron za člana. Na željo posreduje ljubljanska za-druga tudi izgotovitev obleke pri moški kaznilnici v Mariboru, ki bi izdelovala obleke po tarifu, ki velja za kaznilnice.

Izjava se ima glasiti

Podpisani — — — — —

izjavljam, da sem nakupil pri Gospodar-ski zadrugi z. o. z. „Samopomoč“ v — — — — — suknenega blaga za skupno vsoto — — — — — K — — v, katero se obvezujem plačati v šestih enakih me-sečnih obrokih po — — — K. Obenem dovoljujem, da se ti obroki mesečno od-tegnejo od moje plače, ki jo dobivam pri — — — — — brez obzira na zakonito priznani eksistenčni minimum.

V primeru tožbe priznavam pristoj-nost sodišča v Ljubliani.

V Ljubliani — — — — — 1920.

Videl in se zavezuem gori navedeni obrok odtegniti od plače vsakega 1. dne v mesecu ter ga poslati „Samopomoči“ v Ljubliani.

Predstojnik:

Činovniška stranka? Medu činovni-cima počelo se je govoriti o činovniškoj stranci za konstituantu. I u Zagrebu i u provinciji mnogi su toga mnienia, da bi činovnici trebali bilo samostalno, bilo u

zalednici, s kojom drugom strankom istupiti kod izbora za konstituantu. Centralni odbor SJN. nije do danas u tom pogledu stvorio nikakve odluke. Do sada su o tom govorili i pisali samo pojedini činovnici u svoje ime. Neka se nitko ne čudi, da mnogi činovnici žele imati posebne činovničke poslanike u konstituantu! Ostavljeni od svih stranaka, ne nalazeći kod nijedne stranke razumijevanja za svoje potrebe, prisiljeni su početi misliti i brinuti se sami za sebe. Danas se još ne radi o tome, da se osnuje činovnička stranka, ali se radi o tome, da bar nekoliko ljudi dodje u konstituantu, koji će u interesu i s ljubavi brinuti se za saniranje činovničkog pitanja. Nijedna od dosadanih stranaka nema u svom programu uredjenje činovničkog pitanja. S toga nam dolaze sa svih strana upiti zašto se ne bavimo organiziranjem javnih namještenika za posebnu izbornu činovničku listinu. Središnji odbor nije još riješio to pitanje. Nu za sada je mišljenje mnogih, da u konstituantu moraju na svaki način pomoću glasova javnih namještenika učiti samo takovi ljudi, koji će sigurno zastupati interese njihove. Ovi će poslanici morati baviti se posebno pitanjem kako i na koji način se mogu dovesti u sklad beriva javnih namještenika sa dnevnim cijenama. Ovi poslanici neka sačinjavaju poseban klub, koji će imati pronaći kako će se moći obaliti cilene, jer baš u tome i leži najbolji način za rješavanje činovničkog pitanja. Članovi toga kluba mogu pripadati raznim političkim strankama, a u činovničkom pitanju moraju biti jednodušni i odlučni. Bez njih ne smije vlada rješavati nijedno činovničko pitanje. Oni imaju biti u neprekidnom kontaktu sa organizacijom javnih namještenika i raditi prema unutama dobivenim od središnjeg odbora SJN.

Cijene rastu. Kao kakova crna avet javlja se opet porast cijena svim vrstama robe. Nezasitnost i pohlepa za dobitkom uškrtaju svakom savjesti i svaki moral. Država je povisila nekim stvarima porez. Nu trgovci na račun tog poreza povisuju odmah cijene robe do 10-rostrukog iznosa poreza. Tu leži nemoral, koji bi morala državna vlast progoniti, a ne će li to učiniti državni ljudi, koji zna iz kojih razloga, onda će morati narod učiniti kraj tomu neprestanom porastu cijena. Što nam vrijede svi dodatci sve novišice, kada to sve ode u nenasitne žepove trgovaca? Za trgovcima se novadiju obrtnici, a za ovima seljaci. Tko preostaje opet kao platac svima? — Opet činovnik! I tako to ide neprestano. Žice se napinju i napinjat će se dotle dok ne puknu. Neka ti ljudi onda ne krije nikoga zbog dozadiata, koji će nastupiti. Oni su ih izazvali. Njih k pameti dozvati nije moguće. Propast njihova leži u njima samima!

Skupština Saveza javnih namještenika se je vršila u Zagrebu 3. t. m. ob pol 11. uri dopoldne. Imela je namen javnosti razložiti resnični položaj jav. namještenicev z razlom na najnovije doklade in na najnovije podražanje živil zaradi nove trošarine in drugih obremenitev. Govorila je cela vrsta govornikov. Prof. Segher uporedjuje plaće javnih namještenika sa dohodima najprostije vrsti radnika. Kada država treba novaca ona trubi kroz sve novine, kako treba javnim namještenicima povećati plaće. U to ime raspiše silne poreze, ali ne onoliko koliko kani činovnicima dati, već 10 puta toliko. Uslijed novih poreza poskočiše cijene svim stvarima za

40%, a javni namještenici dobiu 20% novišice. Prema tome su profitirali država 90% poreza, trgovci su profitirali na robu 30%, a činovnici su u gubitku za 20%. Prof. dr. Nikolić dokazuje brojkama kako je najnovija poboljšica plaća prava zbrka i kako je pesmišlena i nepravedna. Niži činovnici jedne struke imaju više nego li najviši činovnici druge struke. Jednima su pogodovali dočim su druge zapostavili. Dr. Večerinać razlaže kakovu politiku vode državni sa javnim namještenicima. Državnici razglasahu, kako će pobijati poskupljivanje robe, a isti čas vidimo kako sve poskupljuje za 30—50%. Današnji državni nisu prilateli naroda ni države. G. Knežević govori o tužnom i jadnom stanju umirovljenika, udova i siročadi. Navadia nekoliko drastičnih slučajeva iz života udovica. Zove u pomoć sav narod, da pomogne tim blednicima. G. Blaž Dianić (komunist) govori u ime komunistične stranke. On veli, da javni namještenici ne mogu tako dugo dočekati ispunjenje svojih pravednih zahtjeva, dokle god šaliu samo molbe i rezolucije. (Silno pljeskanje.) Nikada ne ćemo dočekati pomoć odozgo, nego samo od svoje sopstvene jakosti. Stoga pozivlje javne namještenike da se jednog osvoje na svoje noge, da se pouzdatu u svoju snagu. Šteta što nisu bili prisutni naši ministri i političari, jer bi se možda ipak bili zamislili videći neizrecivo povlađivanje komunističkom govorniku. Poslije Dianića je stupio na podium zastupnik stranke prava g. dr. Milan Kovačević i rekao: »Kad vas svi drugi zovu k sebi, evo i mene da vas pozovem, da dodiete k nama i da stupite u našu stranku!« Na te riječi čulo se sa svih strana vikati: »Fuj!«, »Dolje s njime!« »Mi se nedamo verbovati od nikoga!« »To nije politička skupština!« »Mi ćemo imati svoju stranku!«, »Dolje s frankovcem!« itd. Vika je postala sve veća i veća. Dr. Kovačević je govorio kroz zaglušnu buku, nitko ga nije čuo ni riječi. G. Filipančić, tajnik sindikalnog vijeća, govori o nezadovoljstvu sveučenog naroda, radnika i činovnika. Kaže, da su u Francuskoj javni namještenici organizirali se u sindikalna vijeća i da tamo nisu više robili državniku. G. Kotur predbacuje javnim namještenicima da su se odalečili od naroda. Neka se sasvim približe narodu i neka u narodu traže oslon, jer će onda lako riješiti se današnjih državnika. G. Žižar (iz Koprivnice), odbija sa indignacijom verbovanje političkih stranaka. G. Večerinać govori o organizaciji za buduće izbore. G. dr. Benković konstatira sa žalosću, da se nisu pozivu odazvale druge političke stranke da sudjeluju na skupštini. Za danas ne bi preporučio skupštini da zaključi štaik, jer ako napuste svoja mjesta današnji činovnici moralo bi se dovesti da bi na njihova mjesta došli takovi elementi, koji bi davali batina ne samo seljacima već i gradanima i činovnicima. Na te riječi zarljeskalo je cijela skupština. Prof. dr. Nikolić čita na to rezoluciju kao apel na narod. Rezolucija glasi: »Javni namještenici apeliraju na sve slojeve građanstva i radništva, na svu javnost, da ne dopusti da se ujed i ponos intelektualnih radnika uslijed njihove bledje baca u kal i blato. Bledja i oskudica javnih namještenika sramota je svih slojeva građanstva, pa je njihova dužnost da zahtijevaju, da se najbolji stalež u državi dostojno nagradi da uzmogne sve svoje sile pokloniti svome teškome radu oko izdržavanja i po-

dizanja državnih interesa. Tai zahtjev neka stave svi slojevi građanstva kao dužnost svojim kandidatima, kad podiu u izbore za konstituantu. Skupština na to zaključila, da ima središnji odbor SJN, povesti daljnju akciju za materijalno poboljšanje javnih namještenika. U odbor za agitaciju kod izbora za konstituantu izabrana su g. dr. Nikolić, Lončar, prof. Segher, dr. Petanek i učitelji Nemet.

Splitskemu grunтовničaru u odgovor. V 39. številki »Našega Glasa« le neki splitski grunтовničar trdil tudi stvari, ki so naravnost neresnične, n. pr. da so v avstrijski službeni pragmatiki uradniki finančne straže ranžirali za zemleknjižnimi uradniki, kar pa ni res, ker so oboji v skupini E; dalje, da imajo uradniki finančne straže le en izpit, zemleknjižni uradniki pa 2 in končno, da se za dosego čina uradnika finančne straže sploh mnogo mani zahteva nego za dosego čina zemleknjižnega uradnika. Dokaz za vse to je člankar ostal seveda dolžan. Od katerega stanu se zahteva več, more soditi le neprizadeta oseba, ki popolnoma pozna predpise in delo ene in druge stroke. Zato se ne čutim opravičenega soditi v tej pravdi: pač pa mislim da bi bilo umestno, ako spozna javnost nalog zahtev, ki se staviu na grunтовničarje, tudi še zahtev, ki se staviu na finančno stražo. Uradniki finančne straže nimaio le enega izpita, kakor trdi grunтовničar, temveč imajo naimani tri, namreč nadbaziškega, pregledniškega in uradniškega, nekateri pa vrhu tega še druge specialne izpite n. pr. izpit iz državnega računovodstva, izpit za obalno vožnjo (kapitansko službo) i. t. d. Mislim sicer da bi se mogel že pregledniški izpit uspešno primerjati s pisarniškim, odnosno z zemleknjižnim izpitom, vendar se omeim le na uradniški izpit. Uradniški izpit obsega glasom predpisa iz leta 1907 sledeće predmete: službeni pravilnik za finančno stražo, vse predpise o trošarinu na žvanje, pivo, sladkor, mineralno olie, vino in meso ter o linijski trošarini, tehnologijo izdelovanja špirita, žvanja, piva, sladkora in mineralnega olia, dalje carinske predpise, predpise o pristoibinah, monopolih (sejal: tobak, sol, smodnik, sladine, vžigaloe, petrolei in cigaretni papir), dohodarstveni predpisi o loteriji, munciranju, pošti itd. ter končno skoro ves dohodarstveni kazenski zakon (Manz 1913, 1070 strani). Ker se je delokrog finančne straže z uvedbo novih trošarinskih predmetov še znatno razširil, obvladati mora uradnik finančne straže poleg vseh kontrolnih predpisov tudi tehnologijo proizvajanja teh predmetov, sicer bi bila uspešna kontrola nemogoća. Da uradništvo finančne straže vendarle ni tako brezpomembno, kakor domneva splitski grunтовničar, je razvidno tudi iz tega, da je vsak — tudi nainižii — uradnik finančne straže na vodilnem mestu, kjer mora številne podrejene uslužbenice ne samo nadzirati, temveč tudi vzgajati. — Toliko v pojasnilo javnosti.

Z. Č.

Tovariši! Zahtevajte po vseh lokalih, kamor zahajate, »Naš Glas«! Nabavljajte svoje potrebsčine le pri tvrdkah, ki inserirajo v »Našem Glasu«!

Kavarna 'Central'

19-3
se priporoča za mnogo-
brojen obisk. Pristna kava,
cena in solidna postrežba.

Stefan Miholič, kavarnar

Ljubljana - Sv. Petra nasip.

A. Mihelič, Ljubljana

Selenburgova ulica 1.

15-3

Trgovina s ščetinastimi iz-
delki. Galanterija in par-
fumerija. Edina zaloga

Jugoslovanskih

K V A R T

k a k o r

tarok,

marijaš, whist, primorka.

Prečitajte v svojo korist

Vzajemna posojilnica r. z. z o. z.
v Ljubljani, preje Vzajemno podporno dru-
štvo, opozarja javne uslužbenke in posest-
nike, ki imajo dolgove v Avstriji, da si
lahko s takojšnjo poravnavo tega dolga
za dobro polovico zmanjšajo svoj dolg,
ker je kurz avstr. krone sedaj še nizek.
Vse transakcije izvede zadruga sama in
sicer le proti povrnitvi faktičnih stroškov.
Zadruga je soliden denarni zavod;
posojila na posestvo po 5 1/2 %, na osebni
kredit po 6 %, mala mesečna odplačila.

Zahtevajte prospekt!

Hranilne vloge se obrestujejo po 4 %.

Priporoča se trdka 4-6

Jos. Petelinec

trgovina z galanterijskim in mod-
nim blagom, zaloga šivalnih stro-
jev in njih posameznih delov.

Ljubljana, Sv. Petra n. 7.

Prva ugoslovanska zlatarska delavnica

Alojzij Fuchs - Selenburgova ul. 6.

Kupujem staro zlato in srebro
po najvišjih cenah, priporočam veliko
zalogo zlatnine, srebrnine, ur, briljan-
tov itd. - Vsa popravila in nova dale
se izvršujejo v lastni delavnici točno
in solidno. - Kupujem staro zlato in
srebro, istotako briljante in diamante.

20-8

Drogerija 'ADRIJA'

Fotomanufaktura

22-3 Parfumerija

B. Čvančara

Ljubljana, Selenburgova ul. 5.

Drogerija "I. C. Kotar,

Ljubljana,

// Wolfova ul. 3.

3-6

Najstarejša spedijska trdka v Sloveniji

R. RANZINGER

Ljubljana spedijska pisarna Ljubljana

Podjetje za prevažanje blaga juž. železnice. Brzo-
vozni in tovorni nabiralni promet iz in v Avstrijo.
Zacarinjenje. Podjetje za prevažanje pohištva.
Skladišče s poseb. zaprtimi kabinami za pohištvo.

Brzjavi: Ranzinger. 24-2 Interurban telefon 60

BARVA KEMIČNO ČISTI

vsakovrstno blago, obleko

18-3

PERE

domače perilo
(pošilja po isto
na dom)

SVETLOLIKA

ovratnike, zapest-
nice in srajce

Tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4. - - - - - LJUBLJANA, Podružnica Selenburgova ulica 3

Podružnica: MARIBOR - NOVO MESTO.

17-3

VELIKA ZALOGA

manufakturnega
ter inozemskega
modnega blaga.

Na debelo! Na drobno!
:: Solidne cene! ::

LASTNI MODNI ATELJE.

Srajce, samovaznice (kravate), nogavice i.t.d.

PRVA KRANJSKA RAZPOSILJALNA

BOGATA IZBIRA

OBLEK lastnega
izdelka po naj-
novejšem kroju.

8-5

SCHWAB & BIZJAK

LJUBLJANA, Dvorni trg, pod Narodno kava. no.

Modni salon

Stuchly - Maške

LJUBLJANA,

Zidovska ul. 3,

Dvorski trg 1.

Priporočamo veliko izbiro najnovejših svilenih klobukov, čepic in slamnikov za dame in deklice.

Popravila točno in
ceno.

Žalni klobuki ved-
no v zalogi.